

2011. április 16. szombat
Pál első levele a korinthusiakhoz 11,17–22
Dr. Peres Imre

A gyülekezet összejövele, az úrvacsora megbecsülése

^{14,17}Amikor a következőkre rátérek, nem dicsérhetlek titeket, mivel nem javatokra, hanem károtokra jöttök össze. ^{11,18}Mert először is azt hallom, hogy amikor összejöttök a gyülekezetben, szakadások vannak közöttetek, és ezt részben el is hiszem. ^{11,19}Mert szükséges, hogy legyen közöttetek szakadás is, hogy a kipróbáltak nyilvánvalókká legyenek közöttetek. ^{11,20}Amikor tehát összejöttök egy helyre, nem lehet úrvacsorával élni, ^{11,21}mert az evésnél mindenki a saját vacsoráját veszi elő, és az egyik éhezik, a másik pedig megrészegedik. ^{11,22}Hát nincsen házatok, hogy ott egyetek és igyatok? Vagy megvetitek az Isten gyülekezetét, és megszégyenítitek azokat, akiknek nincsen? Mit mondjak erre? Dicsérjelek ezért titeket? Nem dicsérlek.

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

Pál apostol további sorai nem könnyebbek, hanem még nehezebb kérdések tárgyalását vetik fel. Ahogy Pál információiból kiderül, Korinthusban a gyülekezeti közösségben nemcsak hogy nem rendeződtek a dolgok, hanem még rosszabbodtak: pártoskodás ütötte fel a fejét. Sőt szakadásokhoz vezet a belső feszültség. Pálnak világos, hogy az ilyen hangulatban

azonban nem lehet nyugodtan úrvacsorával élni, mert csoportokba verődve nincsenek tekintettel egymásra, sőt: részegségig esznek-isznak, ugyanakkor mást meg éhezni hagynak. Itt már erősen kiütözköznek a szociális különbségek, amelyeket a korinthusiak nem tudtak, vagy nem akartak testvéri módon feloldani. Az ilyen magatartással azonban megszégyenítik a szegényebbeket, akik mások adományára vannak utalva. Ha ilyen állapotokat fognak tovább tartani a gyülekezetben, Pál szerint ez annyi, mintha megvetnék az Isten gyülekezetét. Retorikai módon felveti tehát a kérdést, vajon tényleg ezt akarják-e?

17. vers

Pál az előzőekben dicsérően szólt a korinthusiakhoz (11,2). Most olyan bajokról akar szólni, amelyekhez nem tud elismerő szavakat fűzni (οὐκ ἐπαινω), ahogy ezt majd a 22. versben még élesebben kifejezi. Gondolatai most is a közös összejövele körül keringnek, amelyekről azt hallja, hogy további problémákban vergődik a gyülekezet. Amikor ugyanis összejönnek (συνέρχομαι), az együttlét nem építő, hanem inkább romboló hatással van a közösségre. Pedig az összejöveleknél egyik feladata pont az, hogy a jelenlévők javára (εἰς τὸ κρῆσσοι) legyen az istentisztelet. A kár (τὸ ἥσσοι: rosszabb helyzet, rosszabb állapot, veszteség) bizonyára a lelkekben lezajló negatív folyamatokra értendő.

18–19. vers

Pálhoz olyan hírek érkeztek, melyek szerint a gyülekezetben az emberek között (ἐν ὑμῖν) szakadások vannak. Nem részletezi itt, kitől kapta ezeket a híreket (ἀκούω). Bizonyára olyan személytől, akinek a szava hiteles Pál számára, ezért mondja, hogy részben (μέρος τι) ezt el is hiszi. Ezzel a „részben” valószínűleg nem a hírhozó hitelességét gyengíti, hanem azt feltételezi, hogy mivel a gyülekezeti szakadások tényleges belső állapotát megítélni nagyon nehéz, ezért hitelt ad ugyan a hírnek, de remélni próbál, hogy az állapotok rendezhetők.¹ A szakadásokat itt Pál többes számban említi: σχίσματα. E mögött tehát nem egy nagy szakadás vagy szétesés van, hanem olyan kisebb-nagyobb feszültségek, amelyek egyes gyülekezeti csoportok között keletkezettek, mert a gondolkodásukban bizonyos hiba (ἀρεσις: rossz szemlélet, bizonyos dolgoknak kiemelése, herezis) van. Mivel a gyülekezet szociális összetétele is hasonló volt, mint a korinthusi társadalom, elképzelhető, hogy az emberek ezt a szemléletet behozták a gyülekezetbe is. Sőt, eszerint

¹ Ezt a jelleget próbálja kifejezni Gál Ferenc katolikus újszövetséges fordítása is: „szakadás mutatkozik közöttetek”: GÁL F.: A Korinthusiaknak írt első levél, in: *Pál apostol levelei*, Budapest, Szent István Társulat, 1992, 123.

próbáltak viselkedni is. Ahogy sejtjük, a szociális-társadalmi különbségek nagyok lehettek, és ez beárnyékolta az összejöveteleket és a gyülekezet hangulatát is. Pál itt kissé ironikus hangnemből folytatja, mint sokszor leveleiben, ahol hasonló jellegű problémákkal találkozik. Megjegyzi, hogy végül is szükség van szakadásra, hogy nyilvánvalóvá váljék, ki milyen, és hogy annál jobban kiemelkedjen az, aki tényleg kipróbált (δοκιμος: kitartó, bajt kerülő, állhatatos, megbízható, hiteles) a hitben és a krisztusi szeretetben. Teheti ezt abban a reményben, hogy Isten ezt a rosszat is jóra használhatja, vagyis a gyülekezet javára.

20–21. vers

A korinthusi összejövetelek alkalmával a gyülekezetben nemcsak istentiszteletet tartottak, vagy éltek az úrvacsorával, hanem közösen vacsoráztak is. Vagyis az úrvacsorával való étés előtt csoportokba verődve „szeretet”-vendégséget tartottak (volna), de sajnos „szeretet” nélkül. Joggal mondja Bolyki János, hogy ez inkább „szent piknikezés” volt,³ mint úrvacsora; de a „szent” szót is ki kellene hagyni, mert a korinthusi agapé inkább csak lakoma (δειπνον) volt. Mindenki a saját vacsoráját vette elő, és azt fogyasztotta el. Így történhetett, hogy aki hozott magával ennivalót, önzően megette, aki pedig szegényebb volt, és nem tudott semmit hozni, éhes (πεινάω) maradt. Még olyan eshetőség is fennállhatott, hogy a gazdagabbak – akik nem voltak munkával lekötve – korábban jöhettek, és megehették az elkészített ételt (vagy amit magukkal hoztak) a többiek előtt, így a munka után később érkező dolgozók (és szegényebbek) számára már alig maradt valami ennivaló: többnyire már csak az úrvacsorai kenyér és a bor. Talán ugyanez lehetett a helyzet az itallal is. Ezért történhetett, hogy valaki be is rúgott (μεθύω: megittasodni, akár a vérontástól vagy a győzelemtől is).⁴ Milyen szomorú, hogy pont a keresztyén közösségekben, ahol az Úr szeretetét kellene megélni és prezentálni a korinthusi társadalom előtt, még rosszabb állapotok keletkeztek, mint talán a hitetlen görög egyesületekben vagy kultuszokban voltak, ahol ügyeltek az összetartásra, a tagok igényeinek kielégítésére, az összejövetelek célszerű tartására.⁵ Az említett problémákon kívül találunk itt Pál szövegében fontos utalásokat arra is, hogy a páli hellenista gyülekezetekben hogyan tartották az úrvacsorát pl. az 50–60-as években

22. vers

Pál szerint, ha ez a helyzet, jobb lenne, ha az ún. agapé nem lenne összekapcsolva az úrvacsorával, hanem mindenki otthon fogyassza el saját vacsoráját, és akkor a gyülekezetből ki lehetne szűrni a vacsorázgatás (ἔσθιεν καὶ πίνειν) miatti feszültségeket. Persze, ez még nem jelenti azt, hogy a szegények így jobban lakhatnak. De legalább a gyülekezeti életről leveszik ezt a gondot, ill. eltávolítják a bajok forrását. Pál érzi, hogy ilyen jellegű és ilyen áron tartandó szeretetvendégség („diakónia”) nem fog működni jól, ezért sürgősen kell rajta változtatni. Sajnálja, hogy méltatlanság történik a szegényekkel: nemcsak hogy elég a bajuk saját szegénységük miatt, hanem még a gyülekezetben is megalázzák és megszégyenítik őket. Az úrvacsora lényege emiatt teljesen háttérbe szorul, és egészen profán étkezési rituálévá válhat. Sőt, így az úrvacsora tartásából teljesen elvész nemcsak a közösségeteremtő jelleg, hanem az eszkatológiai kitekintés is. És az ilyen feszült légkörben nehéz lehetett emlékezni az Úrra, és egymás között is áthidalni a külső befolyásoló tényezőket.⁶ Pedig Jézus ezt nem így hagyta a tanítványokra, az egyházra. Ez fájdalmas lehetett Pálnak, és ezért szól ilyen szenvedélyesen a korinthusi bajokról. Ezekért nem tudja őket megdicserni. Nem is lehet.

² W. BOUSSET: Der erste Brief an die Korinther, in: *Die Schriften des Neuen Testaments II*, Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1917, 130.

³ BOLYKI J.: A Korinthusiakhoz írt első levél magyarázata, in: *Jubileumi kommentár III*, Budapest, Kálvin Kiadó, 1995, 270.

⁴ Vannak olyan magyarázók is, akik a „megittasodást” úgy értelmezik, hogy az Úrral való találkozás az úrvacsorai közösségekben erős eszkatológiai örömet jelentett, ezért a vele való egyesülésnek minél nagyobb mértékét keresve meg is ittasodtak az úrvacsorai bor mérték felletti fogasztásától: J. B. SOUČEK: *První epistola Pavlova Korintským* [Pál első levele Korinthusba], Praha, Kalich, 1940, 123. (Érdekes, hogy a kenyérral való túlevés veszélye nem fenyegette őket.)

⁵ A görög-római társadalomban, amilyen Korinthusra is volt jellemző, működtek különböző társaságok és egyesületek (collegia, stationes, cultores), amelyek mint jóváhagyott belső rend szerint, és a császárság idejében igen nagy kiterjedésűen működtek. Úgy tűnik, hogy a hellenista keresztyén gyülekezetek is részben ezek mintájára szerveződtek és alakultak. Vö. H. LIETZMANN: *An die Korinther I–II*, HNT 9, Tübingen, Mohr Siebeck, 1923, 58.

⁶ GÁL F.: A Korinthusiaknak írt első levél, 124.

Prédikációvázlat

1. Az összejövetelek áldó vagy deprimáló hatása

Az egyházi összejöveteleknek építő jellegűnek kell lenniük, de ahol civakodás van bármi miatt, onnan menekülnek az emberek. Az istentiszteleti vagy úrvacsorai közösség áldást közölhet, erőt adhat, az élő Urat jelenítheti meg. Óriási lehetőség, és nagy kútja a hitnek. De ahol az összejöveteleken rivalizálás kap helyet, és civakodás uralkodik el, ott az együttlét nem áldó, hanem deprimáló hatással lesz a résztvevőkre. Civakodni és veszekedni pedig lehet bármi miatt, még a lelki ajándékok és áldások miatt is (1Kor 12–14). Ott nem gyógyulást, hanem betegséget sze-

reznek az emberek. Ott nem épülni fognak, hanem leépülni. Ott nem az Úr látásához jutnak, hanem önmaguk vakságához. Ott nem az Úr illata és dicsősége tölti el a helyet, hanem az emberek szaga és sötétsége. Mindent el lehet rontani, és mindent áldássá lehet tenni. De ahol az ember lép az Úr helyére, ott nem sok jót lehet remélni. Az ördög az úrvacsorai borba is mérget tud keverni, főleg ha az ember összepaktál vele. De ha rendíthetetlenül hisszük, hogy Jézus vére mindent megtisztít, akkor a rosszul induló életből is új ember lehet, és az összerombolt gyülekezetből vagy egyházból is lehet az Úr boldog menyasszonya.

2. Az önmagukat kipróbálnak láttató emberek

Sok ember büszkén mondja magáról, milyen kipróbált, de csak az olyan igazán, akiről az Úr mondja ezt. Az emberek vakok, és elfogultak önmagukkal. Sokkal több jót feltételeznek magukról, mint amennyi igaz. Másokról meg éppen ellenkezőleg vélekednek: kicsiknek és jelentékteleneknek nézik őket. Néha az egyházban is ez a szemlélet „dívik”: aki tud nagyokat mondani, sóhajtozva imádkozni, a közös énekeket hangosan túlénekelni, mindenben véleményt nyilvánítani, vagy másokat hibáik miatt teátrálisan letorkolni – ez számít nagy hívőnek, kipróbált embernek, akire a többiek is felnéznek. De ha megnéznénk az ilyenek a magánéletét... vagy hogy mihez vezet az ő rendezkedése a gyülekezetben...?! Mennyi osztozkodásnak és békétlenségnek voltak már okozói?! Pedig az nem elhanyagolható, amit az Úr mondott a vámszedővel szemben önmagát dicsérgető farizeusról: „Aki felmagasztalja magát, megaláztatik” (Lk 18,14). Egyszer minden titkot feltár az Úr. Azt is, hogy nem az volt a kipróbált, aki ezt láttatni akarta magáról, sokáig ámtva a gyülekezetét.

3. Ki a kipróbált ember?

Mindenki lehet kipróbált: az Úr mindenkinek ad rá esélyt, sőt olykor sokat és sokszor egymásután. A gyülekezeti élet is olykor (és bizonyára sokkal többször, mint gondolnánk) küzdőtér, ahol felvonulnak a harcosok, hogy a maguk oldalára fordítsák a győzelmet (gyülekezetet) – kerüljön, amibe kerül. A bajok szükségesek, vagy inkább elkerülhetetlenek. Fájdalommal jönnek, és sebeket ejthetnek. De pont ebben a szorító kényszerben mutathatjuk meg, hogy szeretjük az Urat és az ő egyházát. Hogy nem veszítjük el a fejünket, hanem állhatatosak leszünk. Hogy nem a magunk hasznát keressük, hanem a közösségét. Hogy kitartók leszünk a jóért való küzdelemben. Hogy az igazságot nem magunkhoz szabjuk, hanem az Úrhoz. Hogy beszédünk mindig egyforma lesz. Hogy többet tudunk szeretni, kibírni, áldozni és hinni, mint az ellenszegülők. Hogy nem vagyunk önzők, hanem szeretettel és készséggel megosztjuk kenyerünket, időnkkel vagy anyagi javainkat másokkal. Hogy nem nézzük le a szegényeket, és nem is tartjuk magunkat többnek másoknál. Hogy nem csapódunk szélsőséges klikkekhez, hanem a gyülekezet közepét őrizzük. És hogy mindent megteszünk azért, hogy az Úr dicsőségét ne lopják meg, és az Úr tisztelete ne szenvedjen kárt (2Tim 2,15; 1Pt 1,7).

4. Ideje van az építésnek, és ideje van a leépítésnek

Az egyházban azt kell tenni, amire ténylegesen szükség van, és nem azt, ami külsőleg ideálisnak tűnik, de belsejében a romlás csíráját hordozza. Sok jó kezdeményezés jött már létre az egyházban, és egy ideig – amíg az eredeti hit, szent tisztaság és lelkesedés működött – sok áldás forrásává válhatott. De amikor ezt meglovagolja az ördög (egyéni karizma, tisztség, énekkar, iskola, diakónia), minden visszájára fordul. Az olyan dolgot, szokást vagy gyakorlatot, ami bármilyen szentnek tűnt, de közben különböző emberi bűnök miatt elferdült, le kell sürgősen állítani, vagy rajta radikálisan változtatni, hogy még nagyobb bajok ne történjenek az egyházban. Ez fájdalmas, de még nagyobb fájdalom lesz akkor, ha már nem az Úr, hanem az ördög fogja használni – az Úr ellen és egyháza ellen. Minél tovább várnak vele, annál nagyobb árat kell fizetni, és annál durvább lesz a rendezési törekvés. A kígyót tojásában kell megölni. A dédelgetett bűnök – a szentség leple alatt is – csak romláshoz vezethetnek. Az elfertőzött helyet olykor csak kivágni lehet. Az Úr adhat bölcsességet, hogyan lehet menteni az elveszettet, és megnyitni lehet belőle megmenteni (1Kor 3,15). Ez nem csőd, hanem ár, amit olykor a mentésért kell fizetni.